

Додаток 3

до Стратегії розвитку
міста Горішні Плавні

Звіт про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку міста Горішні Плавні до 2028 року

м. Горішні Плавні, 2017 р.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку міста Горішні Плавні до 2028 року розроблено за підтримки Представництва Фонду ім. Гайнріха Бьоля в Україні та проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади.

Зміст документу є виключною думкою авторів та не обов'язково відображає офіційну позицію Міністерства міжнародних справ Канади чи Уряду Німеччини.

Проект ПРОМІС спрямований на: зміцнення муніципального сектору в Україні; впровадження ефективного демократичного управління та прискорення економічного розвитку шляхом підвищення спроможності українських міст у сфері демократизації врядування та місцевого економічного розвитку; створення сприятливого середовища для розвитку малого та середнього бізнесу; підтримку процесу децентралізації та інтегрованого планування розвитку на місцевому, регіональному й національному рівнях.

www.pleddg.org.ua

Фонд імені Гайнріха Бьоля є німецьким ліво-ліберальним політичним фондом. З 2008 року розпочало свою роботу в Представництво в Україні як неурядова ресурсна організація, яка популяризує демократичний порядок денний та змінює публічний дискурс з метою зелених демократичних трансформацій. Пріоритетні напрямки діяльності Фонду: сприяння демократії та зміцнення громадянського суспільства, політична освіта для громадян, зелена енергетична трансформація та захист клімату, гендерна рівність та захист прав людини. В своїй роботі Фонд керується принципами низової партисипативної демократії, гендерного мейнстрімінгу та популяризації зелених ідей.

www.ua.boell.org

Зміст

ВСТУП	4
1. МЕТОДОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ СЕО	5
1.1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ПРОВЕДЕННЯ СЕО В УКРАЇНІ	5
1.2. МЕТОДОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ СЕО.....	5
2. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ МІСТА ГОРІШНІ ПЛАВНІ	9
3. ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В МІСТІ ГОРІШНІ ПЛАВНІ	15
3.1. КЛЮЧОВІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ МІСТА	15
3.2. SWOT-АНАЛІЗ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В МІСТІ.....	16
3.3. АНАЛІЗ ТРЕНДІВ СТАНУ ДОВКІЛЛЯ	16
4. АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ ЦІЛЕЙ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНИМ ЕКОЛОГІЧНИМ ЦІЛЯМ	23
5. ОЦІНКА ВПЛИВУ СТРАТЕГІЇ НА ДОВКІЛЛЯ	25
5.1. МОЖЛИВІ ЧИННИКИ ЗМІН АНТРОПОГЕННОГО ТА ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ	25
5.2. ЙМОВІРНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ СТРАТЕГІЇ НА СКЛАДОВІ ДОВКІЛЛЯ	25
6. РЕКОМЕНДАЦІЇ СЕО	29
7. ОРГАНІЗАЦІЯ МОНІТОРИНГУ ФАКТИЧНОГО ВПЛИВУ СТРАТЕГІЇ НА ДОВКІЛЛЯ	31
8. ВИСНОВКИ	33
9. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	34
10. СПИСОК УЧАСНИКІВ РОБОЧОЇ ГРУПИ ЗІ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ	35

Вступ

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Стратегічна екологічна оцінка стратегій, планів і програм дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування. Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) – це новий інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою СЕО є забезпечення високого рівня охорони довкілля та сприяння інтеграції екологічних факторів у підготовку планів і програм для забезпечення збалансованого (сталого) розвитку.

В Україні створені передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки.

Стратегічна екологічна оцінка Стратегії розвитку міста Горішні Плавні до 2028 року здійснювалася за підтримки проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Уряду Канади, та Фонду ім. Гайнріха Бьолля в Україні. Для проведення СЕО було створено Робочу групу з СЕО.

1. Методологія проведення СЕО

1.1. Нормативно-правова база проведення СЕО в Україні

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2020 року» (ухвалено Верховною Радою України 21 грудня 2010 року). В цьому законі СЕО згадується в основних принципах національної екологічної політики, інструментах реалізації національної екологічної політики та показниках ефективності Стратегії. Зокрема, одним з показників цілі 4 Стратегії «Інтеграція екологічної політики та вдосконалення системи інтегрованого екологічного управління» є показник «Частка державних, галузевих, регіональних та місцевих програм розвитку, які пройшли стратегічну екологічну оцінку – відсотків».

У 2012 році Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України (від 17.12.2012 р. № 659) затверджено «Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації)». Зокрема, відповідно до цього плану потрібно привести нормативно-правову базу України у відповідність до вимог «Директиви 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище».

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» був прийнятий Верховною Радою України 4 жовтня 2016 р., а 1 листопада Президент України надав пропозиції до законопроекту. 17 січня 2017 р. Верховна Рада України не підтримала доопрацювання законопроекту.

21 лютого 2017 р. у Верховній Раді України було повторно зареєстровано нову редакцію законопроекту «Про стратегічну екологічну оцінку» (реєстраційний № 6106). Метою законопроекту є встановлення сфери застосування та порядку здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування на довкілля. Законопроект, розроблений на виконання пункту 239 плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, спрямований на імплементацію Директиви 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2001 р. про оцінку наслідків окремих планів та програм для довкілля.

1.2. Методологія проведення СЕО

Методологія ґрунтується на досвіді проведення в Україні стратегічної екологічної оцінки стратегій регіонального розвитку. У 2013–2014 рр. СЕО за цією методологією проводилася для Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року та Стратегії розвитку Львівської області на період до 2027 року за сприяння проектів міжнародної технічної допомоги «Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України» (Проект РЕОП) і «Місцевий економічний розвиток міст України» (Проект МЕРМ), що впроваджувалися відповідно Конференційною радою Канади та Федерацією канадських муніципалітетів за фінансової підтримки Уряду Канади.

Методологія проведення СЕО складається з шести етапів:

Етап 1. Підготовчий

1.1. Ухвалення рішення про проведення СЕО. На даний момент в Україні не визначена законодавча процедура проведення СЕО. Тому рішення щодо проведення СЕО може бути прийнято міським головою чи міською радою.

1.2. Створення Робочої групи з СЕО та забезпечення її постійної взаємодії з усіма розробниками Стратегії. Робоча група формується з представників органів влади та

місцевого самоврядування, експертів з охорони довкілля, науковців, представників громадськості та інших зацікавлених сторін. Робочій групі має бути забезпечений вільний доступ до інформації та можливість надавати коментарі й рекомендації розробникам стратегії.

1.3. Визначення кола органів влади, які братимуть участь у консультаціях. SEO передбачає необхідність проведення консультацій з природоохоронними органами та органами охорони здоров'я, яким має бути надана можливість прокоментувати проект стратегії та екологічний звіт.

1.4. Визначення кола зацікавлених сторін і необхідного ступеня залучення громадськості до консультацій і участі. Успішна й ефективна участь громадськості є важливою для успішного проведення SEO. Відповідно до Протоколу про SEO громадськості мають бути надані можливості для участі в SEO. Проект стратегії та екологічний звіт мають бути своєчасно доведені до відома громадськості. Громадськості повинна бути надана можливість висловити свою думку щодо проекту стратегії, а також щодо екологічного звіту. До громадськості в процесі SEO слід звертатися якомога раніше, а в ідеалі – на момент формування Робочої групи з SEO. Участь громадськості на цьому ранньому етапі буде свідчити про суспільний інтерес до SEO, підвищить прозорість процесу SEO, забезпечить можливість виявлення потенційного конфлікту цінностей різних соціальних груп, а також гарантуватиме, що важливі для громадськості питання будуть розглянуті під час визначення сфери охоплення SEO. В процесі визначення кола зацікавлених сторін слід звернути увагу на соціальні групи, які потенційно можуть постраждати від погіршення стану довкілля, і на тих, для кого збереження довкілля є одним з основних видів діяльності (науковці, представники громадських екологічних організацій, освітяни).

1.5. Інформування громадськості. Вимоги щодо інформування громадськості сформульовані в ст. 5 «Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень і доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля» (Орхуська конвенція). Інформування громадськості є важливою складовою на усіх етапах SEO. На підготовчому етапі необхідно проінформувати про початок процесу та формування Робочої групи з SEO.

Етап 2. Визначення сфери охоплення SEO

2.1. Визначення ключових екологічних проблем. Огляд екологічних проблем необхідний для того, щоб допомогти зосередити SEO на тих складових довкілля, які є важливими для міста. Наступні питання можуть допомогти у визначенні пріоритетності екологічних проблем: 1) Які проблеми є найдавнішими та найбільш значущими в місті? 2) Які зміни відбуваються в довкіллі? 3) Якою є історія та витоки цих проблем? Група з SEO має визначити головні екологічні проблеми міста на основі наявних аналітичних матеріалів. Рейтинг цих проблем може бути визначений шляхом експертного опитування членів Робочої групи з SEO, а також більш широкого соціологічного опитування.

2.2. Визначення просторових і часових меж оцінки. Просторовий масштаб оцінки має охоплювати природні, соціально-економічні й культурні ресурси та взаємозв'язки між ними, а також практику землекористування, на яку може потенційно вплинути будь-який з розроблених альтернативних сценаріїв.

2.3. Проведення консультацій з природоохоронними органами та органами охорони здоров'я щодо того, яка інформація має бути включена до екологічного звіту.

Етап 3. Оцінка екологічної ситуації на території міста

3.1. Збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників. Необхідно визначити складові довкілля (як екологічні, так і соціально-культурні), на яких буде зосереджено увагу SEO. Важливо визначити ключові показники, які характеризують стан складових довкілля (наприклад, показники якості води, стану здоров'я населення тощо). Ці показники дадуть можливість особам, котрі приймають рішення, оцінити зміни у довкіллі, зосередивши увагу на тих параметрах, які реагуватимуть на зміни й створюватимуть зворотний зв'язок, а також на тих параметрах, моніторинг яких буде ефективним. Зібрана інформація дасть можливість оцінити поточний стан довкілля.

3.2. Проведення SWOT-аналізу з точки зору екологічної ситуації. SWOT-аналіз дає можливість виявити сильні й слабкі сторони екологічної ситуації в місті, а також можливості й

загрози, які впливатимуть на екологічну ситуацію. Виявлення загроз сприятиме оцінці їхнього впливу на довкілля, а визначення можливостей сприятиме пошуку шляхів зменшення впливу планованої діяльності на довкілля.

3.3. Проведення аналізу трендів стану довкілля. Якісна оцінка екологічних проблем розвитку міста в минулому (з наголосом на головні тенденції та очікувані проблеми) є основою для початку розроблення документації з СЕО. В багатьох випадках 50% і більше загального часу на проведення СЕО витрачається саме на визначення базового рівня стану довкілля. Разом з тим, такий аналіз дозволяє оцінити альтернативи пропонованій стратегії розвитку міста, обумовлені об'єктивними тенденціями зміни стану довкілля.

Етап 4. Проведення СЕО (оцінка запропонованих заходів щодо впливу на довкілля та відповідність регіональним екологічним цілям)

4.1. Оцінка ступеню врахування регіональних екологічних цілей в стратегічних і оперативних цілях Стратегії. Робоча група з СЕО оцінює ступінь врахування природоохоронних регіональних цілей в рамках пропонованої стратегії розвитку. Для цього використовуються екологічне законодавство, регіональні стратегічні документи та екологічні програми.

4.2. Проведення консультацій з громадськістю щодо екологічних цілей. Результати оцінки ступеню врахування регіональних екологічних цілей слід обговорити з громадськістю для того, щоб зібрати зауваження й пропозиції та врахувати їх в документації з СЕО.

4.3. Визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру. Чинники змін у місті можуть бути антропогенними або природними. До чинників змін відносять також регіональну політику та управлінські дії. Зміни екологічної ситуації в місті часто обумовлені синергетичною взаємодією економічних, адміністративних, демографічних і соціально-культурних чинників, а також рівнем розвитку промисловості, сільського господарства, науки й технологій. Чинниками змін можуть бути розширення або скорочення певних галузей економіки (гірничодобувна промисловість, енергетика, сільське господарство, переробна промисловість, лісове господарство тощо); зміна моделей міського та сільського розвитку; розширення або звуження взаємодії між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, бізнесом і громадськими організаціями; зміни чисельності населення в місті; зміни у практиці землекористування тощо. Важливо також виокремити чинники локального рівня та чинники, пов'язані з регіональними, національними й глобальними впливами. Чинники більш високого рівня часто пов'язані з національною політикою та міжнародними угодами, спрямованими, наприклад, на збалансований розвиток, збереження біорізноманіття, протидію зміні клімату.

4.4. Проведення оцінки впливу Стратегії на складові довкілля та на стан здоров'я й добробут населення. У випадку, коли у Стратегії передбачаються конкретні заходи й проекти, що мають територіальну прив'язку, група з СЕО оцінює вплив запропонованих заходів на складові довкілля (вплив на атмосферне повітря, воду, ґрунти, природні ресурси, флору й фауну), а також на стан здоров'я та добробут населення (небезпека для здоров'я населення, соціально-економічні наслідки, поведження з відходами, розвиток інфраструктури, транспорт, естетичні характеристики території, використання ландшафтів для рекреаційних цілей тощо). У випадку, коли неможливо чітко визначити територіальну прив'язку конкретних заходів і проектів, оцінка впливів стратегії ґрунтується на експертній оцінці членів Робочої групи з СЕО. Для оцінки впливу можуть бути використані контрольні переліки, а також матриці взаємодій, конфліктів і синергізмів. При цьому оцінюються прямі, непрямі, другорядні, сукупні, синергетичні, короткотермінові, тимчасові та довготривалі впливи.

Етап 5. Розроблення документації з СЕО та передача на ухвалення

5.1. Підготовка екологічного звіту та рекомендацій щодо запобігання, скорочення або пом'якшення потенційних негативних наслідків для довкілля та здоров'я населення, які можуть бути результатом реалізації Стратегії. Усі етапи проведення СЕО мають знайти своє відображення в екологічному звіті. На основі проведеного аналізу Робоча група з СЕО готує рекомендації щодо запобігання, скорочення або пом'якшення потенційних негативних наслідків для довкілля та здоров'я населення, які можуть бути результатом реалізації Стратегії. Під час розроблення стратегій розвитку міст не часто розглядаються альтернативні

стратегії. Частіше використовується більш гнучкий підхід, що передбачає аналіз різноманітних сценаріїв в межах стратегії, який дозволяє розглядати різноманітні сценарії розвитку в усій їх багатоманітності. Тому на основі запропонованих рекомендацій можна розробити один або кілька альтернативних сценаріїв реалізації Стратегії.

5.2. Обговорення документації, збір і врахування пропозицій зацікавлених органів влади та громадськості. Обговорення документації з СЕО є суттєвою складовою СЕО, оскільки це дозволяє не лише ознайомити громадськість з результатами СЕО, а й зібрати пропозиції зацікавлених органів влади та громадськості до Стратегії. Органи влади можуть оцінити правильність організації процесу СЕО та оцінити якість документації з СЕО.

5.3. Розроблення остаточного проекту документації з СЕО та передача в міську раду для розгляду та ухвалення. Група з СЕО забезпечує врахування в екологічному звіті рекомендацій органів влади та громадськості (громадських організацій). Невраховані рекомендації також мають бути відображені в документації з СЕО з поясненням причин неврахування. Екологічний звіт, розроблений в процесі СЕО, передається органам влади для розгляду та ухвалення. Загалом, рекомендації СЕО мають бути максимально враховані в кінцевому варіанті Стратегії. Розробники Стратегії мають зазначити, які рекомендації були враховані, а які – ні й чому.

5.4. Забезпечення доступу громадськості до розробленої документації. Розроблена документація з СЕО має розміщуватися на веб-сайті міської ради поряд із затвердженою стратегією розвитку міста.

Етап 6. Моніторинг фактичного впливу впровадження Стратегії на довкілля

6.1. Створення системи моніторингу та оцінки впливу Стратегії на довкілля. Документація з СЕО має містити пропозиції щодо організації системи моніторингу впливу впровадження Стратегії на довкілля. Ця система має враховувати той факт, що планування розвитку – це поступовий процес, який залежить від розроблення та схвалення Стратегії, відбору проектів і програм з її реалізації, моніторингу фактичного впливу та запуску нового циклу планування. СЕО має бути складовою частиною усіх цих етапів планування. У зв'язку з цим, хід реалізації Стратегії необхідно контролювати з врахуванням: 1) показників, які характеризують виконання природоохоронних заходів під час реалізації Стратегії; 2) результатів оцінки впливу на навколишнє середовище окремих проектів, які виконуватимуться в рамках Стратегії. Результати такого моніторингу необхідно буде враховувати під час оновлення Стратегії або підготовки нових стратегічних документів.

6.2. Утворення робочого органу з моніторингу впливу Стратегії на довкілля. Для моніторингу впливу Стратегії на довкілля має бути створений робочий орган. Цей орган може функціонувати у складі робочої групи з моніторингу стратегії. До його складу можуть увійти члени робочої групи з СЕО, зокрема представники громадськості. Робочий орган з моніторингу має забезпечити доступ громадськості та органів влади до результатів моніторингу.

2. Стратегія розвитку міста Горішні Плавні

Мета Стратегії розвитку міста Горішні Плавні полягає у вирішенні спільних проблем та реалізації спільних завдань щодо ефективного розвитку продуктивних сил громади, раціональне використання ресурсного потенціалу, створення комфортних умов життя населення, забезпечення екологічної безпеки та вдосконалення територіальної організації суспільства. Це досягається через спільну реалізацію інтересів влади, громади та бізнесу.

Відповідно до стратегічного бачення Горішні Плавні – молоде, зелене та яскраве місто на березі Дніпра, яке постійно розвивається та приваблює інвестиції. Це:

- центр гірничорудної промисловості, найчистіше промислове місто України з високими показниками енергоефективності та енергозбереження;
- столиця трикотажної моди Європи під власними брендами, в якому розвивається конкурентоспроможний високодохідний малий та середній бізнес;
- місто промислового, спортивного, мистецького та історико-пізнавального туризму;
- сучасне місто з активною громадою, здатною співпрацювати з місцевою владою, сприятливе для життя та максимально комфортне для мешканців і гостей.

Бажана «траєкторія» розвитку міста, що має привести громаду до реалізації стратегічного бачення, складається з низки стратегічних напрямів розвитку. Кожен зі стратегічних напрямів конкретизується у стратегічних і оперативних цілях. Для кожної оперативної цілі розроблені оперативні завдання / сфери реалізації проектів (табл. 1).

Реалізація Стратегії розвитку передбачає чотири етапи, які визначатимуться відповідними Планами реалізації:

- перший етап – 2017-2019 роки;
- другий етап – 2020-2022 роки;
- третій етап – 2023-2025 роки;
- четвертий етап – 2026-2028 роки.

Таблиця 1. Стратегічні напрями, стратегічні й оперативні цілі та оперативні завдання Стратегії розвитку міста Горішні Плавні

Оперативна ціль	Оперативне завдання / сфера реалізації проектів
Напрямок розвитку А. Місто розвиненого експортоорієнтованого бізнесу	
Стратегічна ціль А.1. Створення ефективної системи підтримки та надання послуг для бізнесу	
А.1.1. Створення інституцій підтримки бізнесу	1. Створення бізнес-центру для підтримки створення екологічно дружнього бізнесу 2. Організація надання консультаційних, інформаційних, освітніх послуг для підприємців 3. Створення та актуалізація баз даних ресурсів для ведення бізнесу 4. Проведення конкурсів для підприємців 5. Встановлення партнерств з Фондом підтримки підприємництва, Центром зайнятості, ТПП
А.1.2. Надання стимулів суб'єктам підприємницької діяльності	1. Стимулювання підприємницької діяльності через часткове відшкодування відсоткових ставок за кредитами 2. Надання приміщень на пільгових умовах
А.1.3. Забезпечення МСП кваліфікованими кадрами	1. Проведення зустрічей, круглих столів, семінарів із МСП, молоддю, представниками навчальних закладів, служби зайнятості 2. Підготовка рекомендацій та внесення змін до програм підготовки та перепідготовки фахівців, а також оприлюднення вакансій 3. Підвищення рівня знань підприємців з психології підприємництва, бізнес-планування, маркетингу, фандрайзингу, ЗЕД, управління інноваціями, енергоефективністю та конкурентоспроможністю, володіння іноземними мовами

Оперативна ціль	Оперативне завдання / сфера реалізації проектів
	4. Стажування фахівців в закордонних компаніях, що реалізується за допомогою міжнародних проектів 5. Проведення тренінгів для представників МСБ з питань «зеленого» бізнесу, енергоменеджменту, альтернативної енергетики та збалансованих моделей споживання і виробництва
А 1.4. Формування позитивного іміджу підприємницької справи	1. Вивчення та поширення «Історій успіху» ведення підприємницької діяльності 2. Популяризація джерел інформації щодо започаткування та ведення підприємницької діяльності 3. Проведення кола зустрічей «Досвідчений підприємець – майбутньому підприємцю» 4. Впровадження менторських програм
Стратегічна ціль А.2. Формування економічних кластерів та стимулювання експорту	
А.2.1. Сприяння створенню та функціонуванню виробничих кластерів	1. Складання Профілів виробничих кластерів 2. Розробка Концепції розвитку кластеру: цілі та напрямки, оцінка фінансових потреб, аналіз ринку 3. Проведення дослідження цільового галузевого світового ринку
А.2.2. Стимулювання експорту через об'єднання місцевих виробників	1. Формування інформаційних матеріалів для експортерів: бази даних, аналітики пріоритетних ринків та індустрій 2. Освіта для експортерів: тренінги, семінари, вебінари 3. Співпраця з Офісом з просування експорту при Міністерстві економічного розвитку та торгівлі України 4. Створення міжвідомчої комісії з питань розвитку експорту при міській раді 5. «Бізнес-земляцтво» та встановлення побратимських відносин
А 2.3. Просування продукції місцевих виробників на зовнішні ринки	1. Аналіз цільових ринків та маркетингові дослідження 2. Ярмаркова міжнародна діяльність експортерів 3. Європейська сертифікація 4. Отримання української сертифікації трикотажної продукції 5. Розробка нової торгової марки для трикотажної продукції 6. Укладення дистрибуторських договорів з європейськими представниками
Стратегічна ціль А 3. Залучення додаткових ресурсів для розвитку МСБ	
А.3.1. Забезпечення доступу МСП до фінансових ресурсів	1. Допомога МСП в отриманні коштів міжнародної фінансової допомоги через написання та реалізацію проектної діяльності 2. Проведення конкурсу з надання грантів експортним бізнес-планам 3. Проведення конкурсу з відшкодування вартості банківського кредитування експортних бізнес-планів 4. Поширення позитивного досвіду та успішних історій отримання МСП кредитних та грантових ресурсів
А.3.2. Підготовка сучасної просторово-планувальної документації	1. Внесення змін до Генерального плану міста з включенням інформації про стан довкілля (території зі складними інженерними умовами; ділянки та санітарно-захисні зони виробничих і комунально-складських підприємств; території, що використовуються під звалища; прибережні захисні смуги річок та інших водойм; території природно-заповідного фонду) 2. Розроблення Плану зонування території міста 3. Розроблення детальних планів території 4. Створення містобудівного кадастру для забезпечення прозорого всебічного вивчення інвестиційної привабливості території міста 5. Забезпечення доступності інформації, яка міститься в генеральних планах, для громадськості
А 3.3. Підготовка нових інвестиційних продуктів	1. Створення системи супроводження інвестиційної діяльності 2. Створення переліку та характеристики земельних ділянок «Greenfield» 3. Підготовка інвестиційних проектів та бази даних
Напрямок розвитку В. Комфортне, енергоефективне та екобезпечне місто	

Оперативна ціль	Оперативне завдання / сфера реалізації проєктів
Стратегічна ціль В 1. Розвиток туристичного та рекреаційного потенціалу міста	
В.1.1. Облаштування міської інфраструктури відпочинку біля водойм	<ol style="list-style-type: none"> 1. Організація безпечної і комфортної зони відпочинку по вул. Набережній з врахуванням потреб різних категорій населення 2. Благоустрій території обмеженої вулицями Миру, Добровольського та Набережною 3. Облаштування набережної спортивними та ігровими майданчиками 4. Створення об'єктів спостереження та надання допомоги відпочиваючим на воді
В.1.2. Формування інфраструктури розміщення	<ol style="list-style-type: none"> 1. Будівництво та реконструкція готелів 2. Підвищення класу комфортності місць розміщення 3. Збільшення кількості місць розміщення
В.1.3. Створення нових та просування існуючих туристичних продуктів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розробка та реалізація проєкту «Музей під відкритим небом» (Археопарк Барбара) 2. Формування нових турів: пішохідних, велосипедних, кінних, водних 3. Організація виставок, культурно-мистецьких заходів, фестивалів 4. Створення рекламної та сувенірної туристичної продукції з використанням туристичної символіки, а також умов для її розповсюдження 5. Популяризація міського туристичного продукту: участь у міжнародних та всеукраїнських виставкових заходах, форумах, конференціях
В.1.4. Створення велоінфраструктури в місті	<ol style="list-style-type: none"> 1. Створення нових та ремонт існуючих тротуарів і проїздів 2. Організація безпечного руху велосипедистів вулицями міста 3. Встановлення дорожніх знаків та нанесення дорожньої розмітки 4. Облаштування з'їздів з тротуарів на проїжджу частину вулиць 5. Розробка Концепції розвитку у місті велосипедного руху
Стратегічна ціль В 2. Енергоефективне управління міським господарством	
В.2.1. Ефективна система муніципального енергоменеджменту та енергомоніторингу	<ol style="list-style-type: none"> 1. Муніципальний енергоменеджмент, фахова освіта та підготовка енергоменеджерів 2. Впровадження інформаційної системи енергомоніторингу, аналіз та актуалізація ПДСЕР 3. Створення інвестиційної платформи для запровадження енергосервісу
В.2.2. Енергоефективне управління будівлями та створення діалогової платформи для населення	<ol style="list-style-type: none"> 1. Впровадження нових форм управління будівлями: ОСББ, управляючі компанії 2. Запровадження кредитних механізмів енергоефективності для населення «Теплі кредити» 3. Проєктний менеджмент в сфері енергоефективності, залучення міжнародної технічної допомоги для впровадження енергоефективних проєктів в житлових будівлях
В.2.3. Енергоаудит будівель	<ol style="list-style-type: none"> 1. Енергоаудит будівель комунальної власності (освіта, охорона здоров'я, культура) 2. Енергоаудит житлового сектору
В.2.4. Енергоефективна модернізація мережі вуличного освітлення	<ol style="list-style-type: none"> 1. Запровадження енергоефективного обладнання та модернізація вуличного освітлення 2. Збільшення площі покриття зовнішнього освітлення
В.2.5. Термомодернізація будівель та запровадження альтернативних джерел енергії	<ol style="list-style-type: none"> 1. Термомодернізація будівель 2. Впровадження геліосистем та забезпечення будівель гарячим водопостачанням
В.2.6. Реконструкція котельних із використанням	<ol style="list-style-type: none"> 1. Реконструкція котельних із запровадженням енергоефективного обладнання

Оперативна ціль	Оперативне завдання / сфера реалізації проєктів
енергозберігаючі технології	
Стратегічна ціль В 3. Покращення стану довкілля та безпеки міста	
В.3.1. Створення комплексної системи поводження з ТПВ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Реконструкція існуючого звалища ТПВ з облаштуванням сортувальної лінії 2. Впровадження механізованого сортування побутових відходів з вилученням ресурсоінних компонентів, їх переробкою 3. Технічне переоснащення та оновлення парку спецтехніки та контейнерного господарства 4. Проведення реконструкції контейнерних майданчиків
В.3.2. Реконструкція окремих об'єктів очисних споруд міста	<ol style="list-style-type: none"> 1. Реконструкція самопливного каналізаційного колектору від будинку № 89 проспекту Героїв Дніпра до групи будинків 15 мікрорайону м. Горішні Плавні 2. Влаштування цеху механічного зневоднення осадів стічних вод 3. Автоматизація процесу очищення стічних вод від механічних домішок
В.3.3. Відновлення гідрологічного режиму та берегоукріплення Дніпродзержинського водосховища і водойм міста	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розчищення та поглиблення русла р. Дніпро 2. Берегоукріплення річки Дніпро, Паркового озера та відновлення санітарного і гідрологічного режимів 3. Берегоукріплення озер та розчищення водойм на території заказника місцевого значення «Лісові озера» 4. Очищення ділянок берегової смуги Дніпродзержинського водосховища від очерету, водяної парослі, трав'яної рослинності, кущів та частин дерев
В.3.4. Озеленення міста	<ol style="list-style-type: none"> 1. Реконструкція та розширення системи поливу в місті 2. Придбання та посадка зелених насаджень (дерева та кущі) 3. Боротьба з карантинними рослинами
Напрямок розвитку С. Місто відкритого креативного простору та активної громади	
Стратегічна ціль С 1. Креативний освітній та культурний простір	
С.1.1. Громадсько-активна школа – сучасний інформаційно-навчальний простір	<ol style="list-style-type: none"> 1. залучення активних містян до реформування освітнього процесу 2. покращення соціально-психологічного оточення для кожного члена громади 3. активізація участі батьків та створення постійно діючого батьківського лекторію для батьківської громади 4. запровадження нових інформаційно-комунікаційних технологій в навчальний процес 5. впровадження системи пошуку, навчання й виховання академічно здібних та обдарованих дітей 6. розроблення програми екологічної освіти для навчальних закладів міста 7. запровадження в освітній процес екологічної освіти та освіти для збалансованого розвитку
С.1.2. Створення Арт-простору для реалізації творчих проєктів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Створення артмайданчиків для комунікацій, підвищення знань, творчого розвитку дітей та молоді 2. Створення творчих гуртків, проведення свят, культурних заходів, творчих майстерень 3. Організація проведення конкурсів для молоді 4. Проведення екологічних конкурсів, створення екологічних гуртків, проведення екологічних фестивалів
С.1.3. Новітня бібліотека	<ol style="list-style-type: none"> 1. облаштування бібліотек, як сучасного, креативного та комфортного простору для жителів міста 2. забезпечення доступності та корисності ресурсів та послуг бібліотек, доступ користувачів до бібліотечних ресурсів в режимі он-лайн 3. підтримка та збереження фонду знань та інформаційного потенціалу для нинішніх і майбутніх поколінь
С.1.4. STEM-освіта в сучасній школі	<ol style="list-style-type: none"> 1. організація курсів та програм навчання учнів для успішного працевлаштування 2. формування технічно складних навичок із застосуванням математичних знань і наукових понять, а також взаємодії, самостійності при прийнятті рішень 3. впровадження робототехніки як одного із напрямів STEM-освіти, що розрахований на розширення робототехніки в освітньому середовищі міста та перетворення міста в один із центрів робототехніки в Україні

Оперативна ціль	Оперативне завдання / сфера реалізації проєктів
	4. Вивчення іноземних мов
Стратегічна ціль С.2. Здорова громада – задоволення особливих потреб	
С.2.1. Створення доступного простору для людей з інвалідністю	<ol style="list-style-type: none"> 1. Залучення дітей, підлітків та молоді з інвалідністю до творчих гуртків, спортивних секцій, соціальних майстерень 2. Створення благодійної мережі 3. Просвітницька кампанія здорового способу життя та профілактики соціальних захворювань 4. Створення в місті студії соціального відео 5. Аналіз доступності спортивних і культурних закладів для людей з інвалідністю та розробка рекомендацій щодо усунення існуючих перешкод
С.2.2. Школа здорового способу життя та спорту	<ol style="list-style-type: none"> 1. Організація спортивних майданчиків для розвитку різноманітних спортивних дисциплін та занять з фізичної культури серед вихованців спортивно-юнацьких шкіл міста 2. Відродження та розвиток у місті таких олімпійських видів спорту, як штовхання ядра, метання диску та списа 3. Розвиток спортивно-орієнтованої інклюзивної освіти, залучення досвідчених інваспортсменів до роботи з молоддю, проведення міського відкритого чемпіонату з легкої атлетики серед інваспортсменів на кубок міського голови 4. Просвітницька кампанія серед населення щодо здорового способу життя та сучасні підходи і методи профілактики та попередження захворювань
С.2.3. Військово-патріотичне виховання молоді	<ol style="list-style-type: none"> 1. Створення спеціалізованих майданчиків для військово-патріотичної підготовки учнівської молоді 2. Удосконалення та оновлення навчальних програм для викладачів шкіл, училищ, спілки ветеранів Афганістану, воїнів АТО, військового комісаріату
Стратегічна ціль С.3. Громада молодіжного самоуправління та розвитку	
С.3.1. Створення молодіжного самоуправління	<ol style="list-style-type: none"> 1. Створення дієвого молодіжного органу самоуправління «Молодіжна Рада», визначення пріоритетів, розробка програм розвитку 2. Підготовка до активної громадської діяльності лідерів громадської думки, проведення низки тренінгів, семінарів та участі у суспільно значимих заходах і проєктах 3. Забезпечення представництва дівчат в молодіжному самоуправлінні 4. Встановлення молодіжних міжрегіональних та міжнародних зв'язків 5. Проведення дискусійних майданчиків з учнівським самоврядуванням щодо з'ясування думки, проблем та ініціатив 6. Підтримка молодіжних екологічних ініціатив
С.3.2. Міжнародний молодіжний Training camp	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поглиблення знань культури, ментальності та традицій країн-партнерів 2. Залучення дипломатичних представників країн-партнерів до участі у розширенні міжнаціональних відносин 3. Культурний обмін з містами-партнерами (Орхей, Унгени, Жодіно, Кармель, Рацібож) творчих дитячих та молодіжних колективів. 4. Поглиблення знань іноземних мов
С.3.3. Реалізація молодіжних проєктів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підготовка команди менеджерів та навчання проєктному менеджменту 2. Розробка і реалізація молодіжних проєктів
Стратегічна ціль С.4. Відкрита громада – ефективне врядування	
С.4.1. Залучення громадськості до управління містом	<ol style="list-style-type: none"> 1. Робота дорадчо-консультативних органів 2. Організація громадських обговорень суспільно-значущих проблем громади 3. Громадський бюджет як інструмент залучення громадськості до ефективного управління бюджетом та реалізації ініціатив 4. Проведення консультацій з громадськістю з питань, що стосуються суспільно-економічного розвитку громади 5. Розширення каналів спілкування з громадою, зворотній зв'язок 6. Створення системи залучення жителів міста до розв'язання екологічних проблем, зокрема підвищення рівня їхньої обізнаності з питань охорони довкілля та екологічної безпеки 7. Організація та проведення природоохоронних акцій
С.4.2. Надання якісних послуг через ЦНАП	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розширення переліку послуг та поліпшення їх якості 2. Маркетинг ЦНАПу, програмне забезпечення, запровадження нових інформаційно-комунікаційних технологій

Оперативна ціль	Оперативне завдання / сфера реалізації проєктів
С.4.3. Електронне врядування	<p>3. Удосконалення подачі документів для отримання адміністративної послуги</p> <p>1. Створення єдиної системи, що включає Єдиний портал послуг міста та прикладне програмне забезпечення для установ, відділів, підприємств міської ради</p> <p>2. Удосконалення існуючих та створення нових веб-ресурсів, які забезпечать якість роботи установ та організацій міста</p> <p>3. Створення сторінки «Довкілля» на веб-сайті міської ради для інформування населення про екологічну ситуацію в місті</p>

3. Оцінка екологічної ситуації в місті Горішні Плавні

Горішні Плавні – місто монопрофільне. Наповнення бюджету міста значною мірою залежить від податкових надходжень від підприємств групи FERREXPO. Особливістю міста є функціонування гірничодобувної промисловості, при чому видобуток здійснюється відкритим способом, що передбачає накопичення відходів, захаращення земельних ділянок.

Горішні Плавні – це промислове місто з великим техногенним навантаженням. На території міста розташовано 2 гірничорудних комплекси (ПрАТ «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат» і ТОВ «Єристівський гірничо-збагачувальний комбінат») та 2 щебеневих кар'єри (ПАТ «Рижівський гранітний кар'єр» і Редутський кар'єр філії «Центр управління промисловістю» ПАТ «Укрзалізниця»). Ці підприємства здійснюють значний вплив на атмосферне повітря під час видобутку корисних копалин, пов'язаних з буро-підривними роботами та під час переробки.

Виробництвом готових металевих виробів (крім машин і устаткування) займаються науково-виробниче підприємство «Фероліт», ПП «Виробничо-комерційне підприємство «Євросталь-Комсомольськ». Ремонт і монтаж машин і устаткування займаються: ТОВ «Дивайс»; виробничо-комерційна фірма «Радон» ТОВ фірма «Дизель»; ПП «Галла люкс»; колективне підприємство «Кредо»; ТОВ «Феррострой»; ДП «Ферротранс».

Для організації роботи в галузі охорони довкілля міською радою затверджена «Програма охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки в місті Комсомольську на 2016-2020 роки». Основною метою програми є поліпшення екологічного стану та підвищення рівня екологічної безпеки. Також на даний час діють «Програма розвитку та збереження зелених насаджень у м. Комсомольську на 2016-2017 роки» та «Програма охорони тваринного світу та регулювання чисельності бродячих тварин в м. Комсомольську на 2015-2020 роки». Підготовлений проект «Програми поводження з твердими побутовими відходами в м. Горішні Плавні на 2017-2021 роки».

Підписано Угоду мерів та розроблено План дій сталого енергетичного розвитку. В муніципальному секторі активно впроваджуються енергоефективні заходи. Місто активно співпрацює з проектом «Енергоефективність в громадах» (GiZ).

3.1. Ключові екологічні проблеми міста

Робоча група з СЕО визначила рейтинг ключових екологічних проблем міста (табл. 2).

Таблиця 2. Екологічні проблеми міста Горішні Плавні

№ (рейтинг)	Проблема
1	Незадовільний стан звалища твердих побутових відходів (ТПВ)
2	Розміщення та захоронення ТПВ
3	Відсутність підприємств з переробки ТПВ
4	Забруднення атмосферного повітря викидами промислових підприємств і автотранспорту
5	Незадовільний стан каналізаційних мереж і споруд зливової каналізації
6	Забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових підприємств і підприємств ЖКГ
7	Поводження з відходами I-III класів небезпеки
8	Висока енергоємність та ресурсоємність виробництва
9	Недостатня ефективність роботи очисних споруд
10	Низький рівень екологічної культури у представників бізнесу та населення
11	Низький рівень використання альтернативних джерел енергії
12	Розміщення та утилізації відходів гірничодобувної та інших галузей промисловості
13	Недосконалість системи екологічного моніторингу
14	Слабкі важелі впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження в місті
15	Низький рівень впровадження енергоефективних технологій

3.2. SWOT-аналіз екологічної ситуації в місті

Робочою групою з CEO був виконаний SWOT-аналіз екологічної ситуації в місті Горішні Плавні, узагальнені результати якого наведені в табл. 3.

Таблиця 3. SWOT-аналіз екологічної ситуації в місті Горішні Плавні

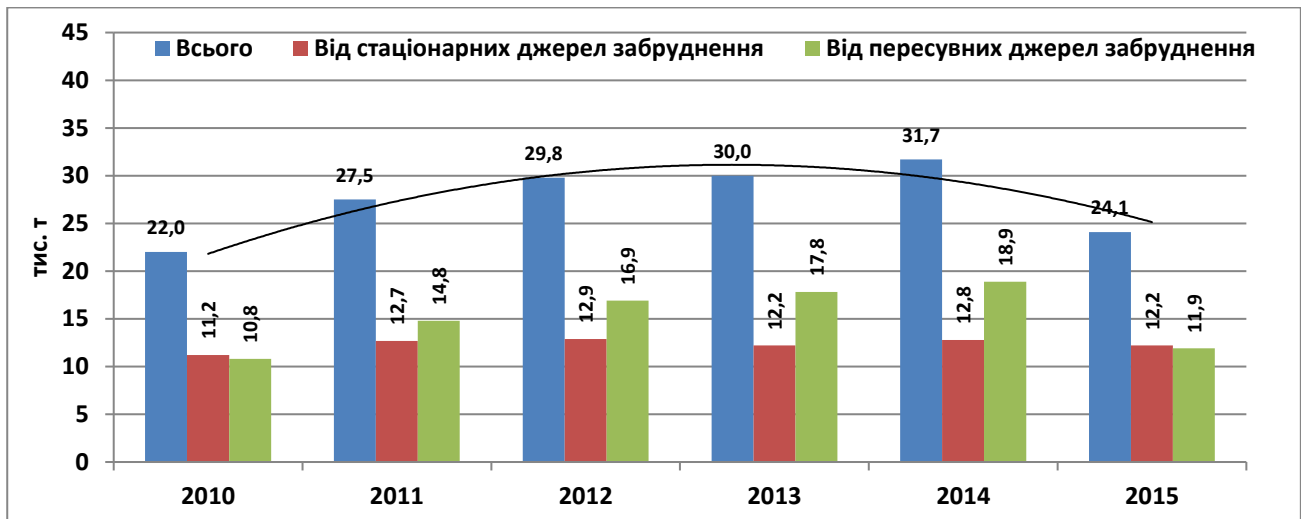
Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> • Значні водні ресурси (р. Дніпро, р. Псел, озеро Онуфріївське в заказнику «Лісові озера», паркове озеро) • Ресурси Кременчуцького залізорудного району, який посідає друге місце в Україні за запасами залізорудної сировини (10 родовищ) • Великі запаси гранітів, мігматитів, гнейсів, кварцитів, мармурів, кристалічних сланців, прояви руд кольорових металів, напівкоштовного каміння, діабазів, пісків, суглинків, мінеральних фарб, глин, мінеральних вод • Розвинута добувна промисловість • Підписано Угоду мерів та розроблено План дій сталого енергетичного розвитку • Високий професійний та освітній рівень жителів міста • Розвинута інженерна та комунікаційна інфраструктура • Житловий фонд обладнаний засобами обліку споживання енергоресурсів • У муніципальному секторі впроваджуються енергоефективні заходи • Достатньо високий рівень благоустрою центральної частини міста • Місто оточене сосновими лісами • Місто займає одне з провідних місць за кількістю зелених насаджень у розрахунку на одного мешканця • Місто проводить санітарні роботи з усунення амброзії та тополиного пуху • Здійснюється активна екологічна просвіта (міські екологічні акції, суботники) • Організовано збір батарейок в школах 	<ul style="list-style-type: none"> • Наявність екологічно небезпечних об'єктів • Наявність джерел техногенної сейсмічності • Наявність штучних техногенних відкладів • Вилучення земель під відвали • Порушення гідрологічного режиму ґрунтових і підземних вод, їх мінералізація понад допустимого вмісту • Погіршення якості поверхневих вод внаслідок евтрофікації Дніпродзержинського водосховища • Процеси руйнування берегів річок • Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря здійснюють 18 промислових підприємств • Незадовільний стан каналізаційної системи та обладнання через високий фізичний знос • Значні обсяги стоків мають промислове походження, що негативно впливає на можливості очисних споруд • Високий рівень зносу очисних споруд • Високий рівень зносу зливової каналізації, відсутність очисних споруд • Звалище ТПВ не відповідає санітарно-технічним вимогам, немає захисту від забруднення підземних вод • Великі обсяги промислових і побутових відходів • Низький рівень управління енергоефективністю та споживанням енергоресурсів • Зростання кількості алергічних захворювань • Погане інформування про прийом вторсировини
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> • Стимулювання енергоефективності у виробництві та житлово-комунальній сфері • Розвиток альтернативної енергетики • Впровадження високотехнологічних та енергоефективних технологій • Подальший розвиток екологічного управління • Можливість отримання кредитів від міжнародних фінансових установ 	<ul style="list-style-type: none"> • Політична нестабільність і воєнні дії на сході України • Техногенні катастрофи • Зростання кількості аварійних ситуацій через зношеність комунальної інфраструктури • Зростання рівня забруднення водних об'єктів внаслідок неефективної системи очищення стічних вод • Зростання рівня захворюваності внаслідок забруднення довкілля

3.3. Аналіз трендів стану довкілля

Атмосферне повітря

Основними джерелами забруднення атмосферного повітря міста Горішні Плавні є пересувні джерела, викиди яких становлять 50-60% від загального валового викиду забруднюючих речовин, і промислові підприємства (викиди становлять 40-50%).

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в місті Горішні Плавні у 2010-2015 роках (рис. 1) свідчить про стабільні обсяги викидів від стаціонарних джерел і зростання викидів від пересувних джерел у 2010-2014 роках (і суттєве зниження у 2015 р.).

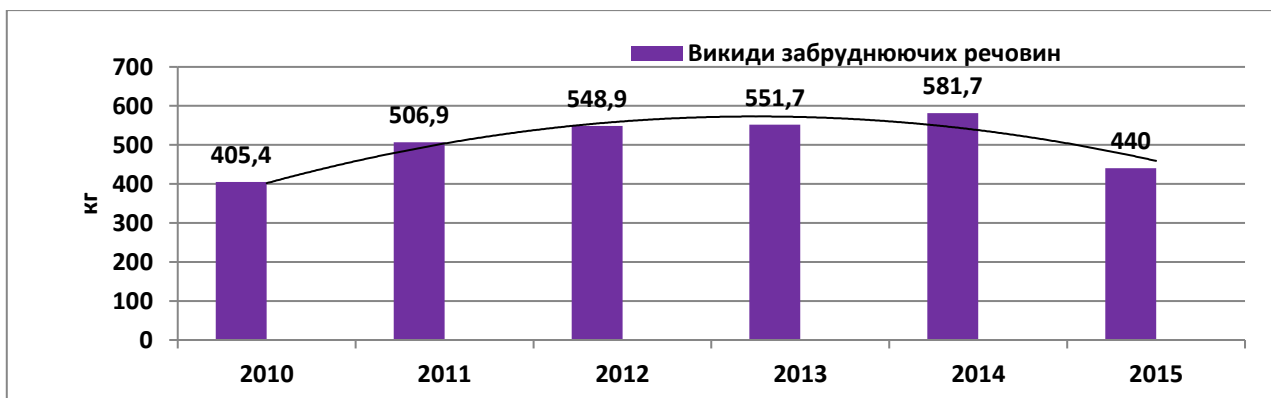

Джерело: Інформація Головного управління статистики у Полтавській області

Рис. 1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в місті Горішні Плавні у 2010-2015 роках, тис. т

У 2015 р. м. Горішні Плавні було одним з головних забруднювачів атмосферного повітря стаціонарними джерелами у Полтавській області. На місто припадало 21,9% від усіх викидів забруднюючих речовин в атмосферу стаціонарними джерелами області (для порівняння: на м. Кременчук припадало 28,9%, на Полтаву – 2,17% від усіх викидів стаціонарними джерелами області).

За обсягами викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря у розрахунку на одну особу м. Горішні Плавні є безумовним лідером у Полтавській області – 440 кг на одну особу у 2015 р. (для порівняння: у м. Кременчук – 124,1 кг на особу, в Полтаві – 56,7 кг на одну особу). Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря за останні п'ять років в розрахунку на одну особу в м. Горішні Плавні представлена на рис. 2.

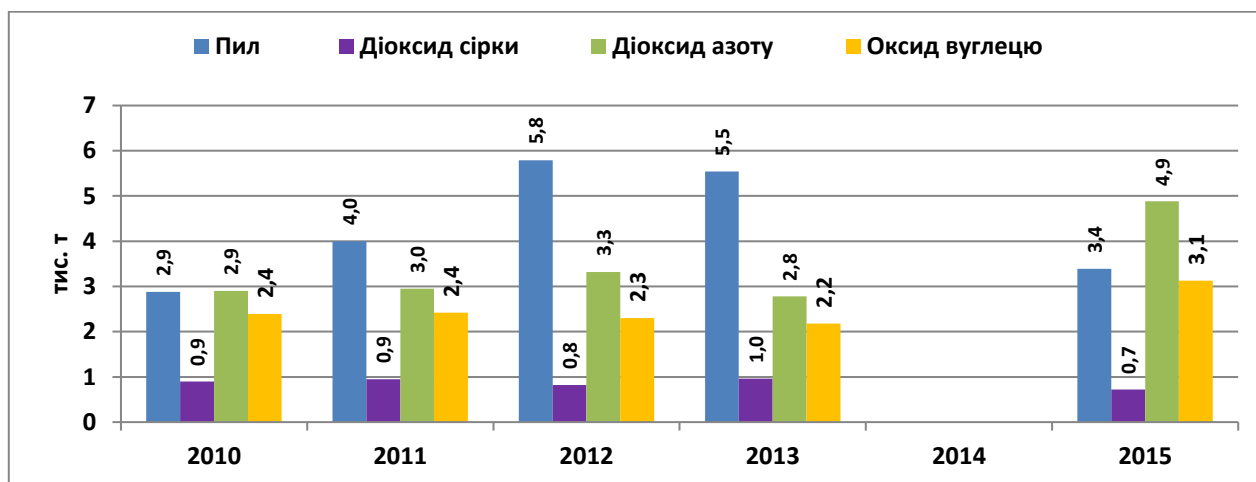

Джерело: Інформація Головного управління статистики у Полтавській області

Рис. 2. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в розрахунку на одну особу в м. Горішні Плавні

У місті нараховується 18 підприємств, які здійснюють викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря. Усі підприємства працюють згідно із затвердженими дозволами на викиди. Основними забруднювачами атмосферного повітря міста є підприємства видобувної промисловості. У 2015 р. викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря ПрАТ «Полтавській гірничо-збагачувальний комбінат» становили 10,9 тис. т (близько 90% від стаціонарних джерел забруднення по місту та 18,2% по області), ТОВ «Єристівський гірничо-збагачувальний комбінат» – 1 тис. т (8,3% викидів по місту та 1,8% обласних викидів).

Динаміка викидів найпоширеніших забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел міста вказує на збільшення викидів діоксиду азоту та оксиду вуглецю.

Джерело: Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Полтавській області у 2015 році

Рис. 3. Динаміка викидів найпоширеніших забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел в місті Горішні Плавні у 2010-2015 роках, тис. т

Систематичні спостереження за вмістом забруднюючих речовин в атмосферному повітрі м. Горішні Плавні проводяться Кременчуцькою лабораторією спостережень за забрудненням атмосферного повітря Полтавського центру з гідрометеорології на одному стаціонарному посту.

Результати спостережень за 2015 р. свідчать, що загальний рівень забруднення атмосферного повітря міста Горішні Плавні у цілому за рік за індексом забруднення характеризується як низький. Значення індексу забруднення атмосферного повітря (ІЗА) у 2015 р. становило 2,5 (у 2014 р. – 2,8, у 2013 р. – 2,9; у 2012 р. – 2,8). При цьому рівень забруднення атмосферного повітря визначався такими забруднюючими речовинами: пил, фенол, діоксид азоту, аміак, хлористий водень.

За останні 5 років (2011-2015) підвищився середньорічний вміст майже усіх забруднюючих речовин, крім оксиду вуглецю. Незначне зменшення спостерігається по пилю. По важких металах зберігається тенденція до збільшення в атмосферному повітрі вмісту кадмію й цинку та до зменшення заліза, марганцю, міді, свинцю, хрому.

У 2015 р. допустимий рівень забруднення повітря (максимальна з разових концентрацій) на вулицях міста був перевищений діоксидом азоту – 1,1 ГДК і хлористим воднем – 1,15 ГДК.

Таблиця 4. Найбільші середні та максимальні концентрації забруднюючих речовин (в кратності ГДК) в атмосферному повітрі міста Горішні Плавні у 2015 р.

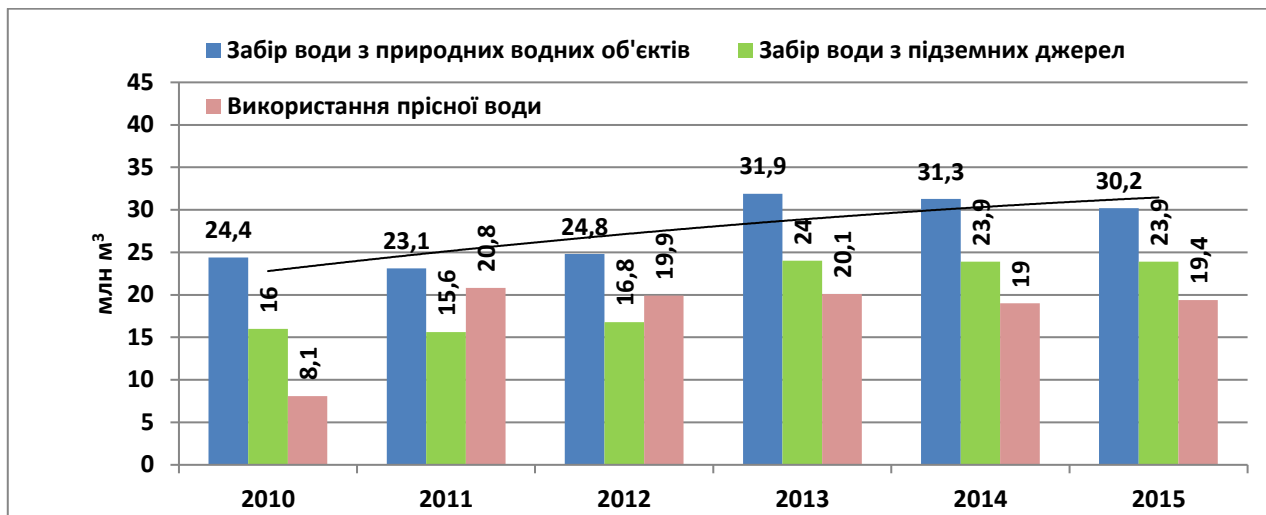
Забруднююча речовина	ГДК, мг/м ³	Середня концентрація	Максимальна з разових концентрацій
Пил	0,15	0,479	0,8
Діоксид сірки	0,05	0,024	0,014
Оксид вуглецю	3,0	0,182	0,6
Діоксид азоту	0,04	0,777	1,1
Сажа	0,05	0,082	0,3
Хлористий водень	0,2	0,395	1,15
Аміак	0,04	0,327	0,25

Джерело: Екологічний паспорт Полтавської області (2015 рік).

Водокористування

Основною водною артерією міста Горішні Плавні є річка Дніпро як частина Дніпродзержинського водосховища. Процеси евтрофікації цього водосховища погіршують

якість води й створюють загрозливу ситуацію в районі господарсько-питного водозабору міста на протоці Річище (затока річки Дніпро).

Джерело: Інформація Головного управління статистики у Полтавській області

Рис. 4. Динаміка забору прісної води з природних водних об'єктів і з підземних водних джерел та її використання в м. Горішні Плавні

Комунальне підприємство «Виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» Горішньоплавнівської міської ради» (КП ВУВКГ) забезпечує питною водою більш як 52 тис. споживачів, що мешкають у 235 житлових будинках), Полтавський ГЗК і ряд інших промислових підприємств, об'єкти соціальної інфраструктури та бюджетні організації. Цілодобове забезпечення міста питною водою здійснюється за допомогою 13 підвищувальних насосних станцій. Протяжність водопровідних мереж становить 107,3 км, з яких 15 км мереж знаходяться в аварійному стані.

Таблиця 5. Використання водних ресурсів міста Горішні Плавні

Використання водних ресурсів	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Використано свіжої води, млн м ³	8,1	20,8	19,9	20,1	19	19,4
Обсяг оборотної та послідовно (повторно) використаної води	491,1	528,1	532,9	573,7	565,3	597,7

КП ВУВКГ приймає на очисні споруди господарсько-побутові стоки від населення та інших споживачів (підприємств, бюджетних установ і підприємців малого та середнього бізнесу). Побутові стічні води з території міста поступають через систему 13-ти каналізаційних насосних станцій (КНС), розташованих на території міста, в головну каналізаційну насосну станцію КНС № 1, яка перекачує стоки в каналізаційно-очисні споруди. Протяжність каналізаційної мережі міста становить 81,27 км, з них напірні колектори – 10,52 км. Загальна протяжність аварійних мереж – 16 км. Господарсько-побутові стоки ПрАТ «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат» безпосередньо скидаються у головну станцію каналізаційно-очисних споруд. Стоки проходять механічне, біологічне очищення й доочищення та скидаються у третій відсік хвостосховища ПрАТ «Полтавський ГЗК».

Хвостосховище ПрАТ «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат» виконує функцію накопичувача відпрацьованої залізної руди та стічних вод (відстоювання пульпи, за допомогою якої подаються ці відходи до гідроспоруди). Обсяг накопичених відходів у хвостосховищі становить понад 440 млн т, а об'єм стічних вод – понад 12 млн м³. Підприємство здійснює скидання стічних вод у річки Дніпро та Сухий Кобелячок. Щорічно комбінат веде роботи з нарощування захисних дамб хвостосховища. Пошкодження огороджувальних дамб хвостосховища або його переповнення може призвести до тяжких наслідків, пов'язаних як із забрудненням довкілля, так і з загрозою життю мешканців міста.

Джерело: Інформація Головного управління статистики у Полтавській області

Рис. 5. Динаміка скиду зворотних вод у водні об'єкти м. Горішні Плавні, млн м³

Значною проблемою є розвиток процесів руйнування берегів, яке призводить до безповоротної втрати земель, замулювання річок і озер.

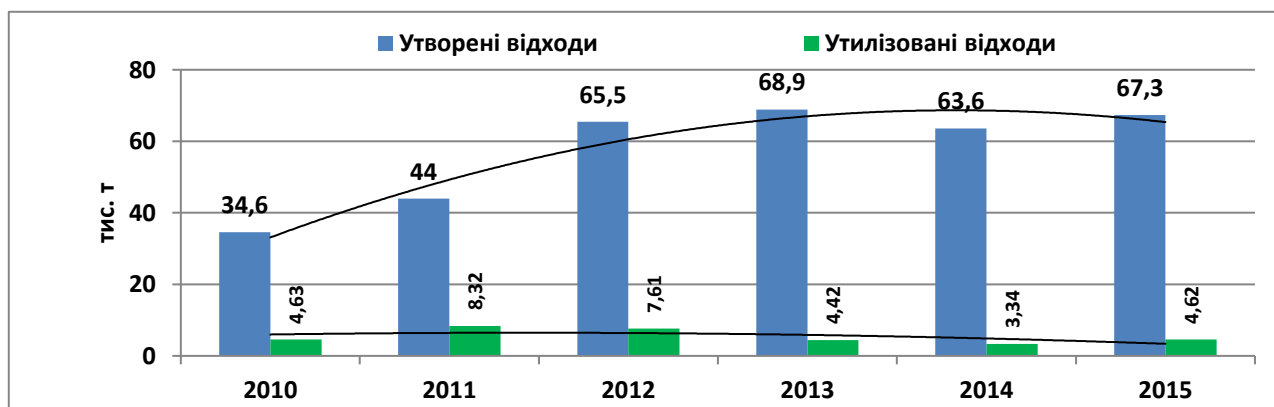
Відходи

Масштабність ресурсовикористання і гірничодобувної спеціалізації економіки міста сприяють значному утворенню і накопиченню відходів виробництва. Хоча певна частина відходів у процесі виробництва переробляється і використовується в якості вторинних ресурсів, переважна їх кількість накопичується у відвалах та хвостосховищах.

Динаміка утворення та утилізації відходів I-IV класів небезпеки в місті Горішні Плавні представлена на рис. 6 і табл. 6. Можна зазначити певну стабілізацію обсягів утворення та утилізації відходів. Загальний обсяг накопичених відходів невпинно зростає.

Таблиця 6. Утворення та накопичення відходів, тис. т

	2010	2013	2014	2015
Утворення відходів:				
I-IV класів небезпеки – всього	34,6	68,9	63,6	67,2
у тому числі I-III класів небезпеки	19,7	25,6	22,7	21,7
Наявність відходів на кінець року:				
I-IV класів небезпеки – всього	80,6	118,9	377,2	417,2
у тому числі I-III класів небезпеки	77,3	125,7	23,0	25,2

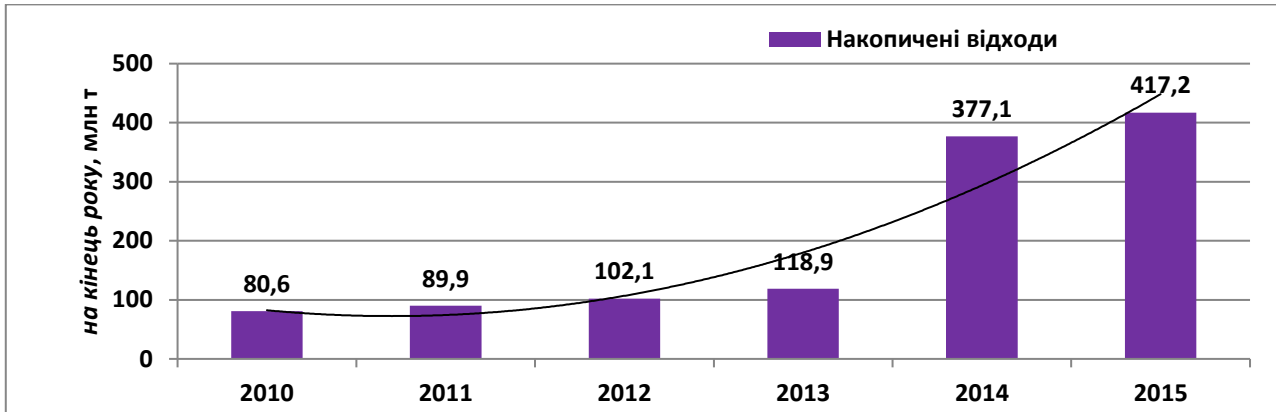

Джерело: Інформація Головного управління статистики у Полтавській області

Рис. 6. Динаміка утворення та утилізації відходів I-IV класів небезпеки в місті Горішні Плавні

Основними забруднювачами довкілля є підприємства ПрАТ «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат» (0,5% – від усіх розміщених відходів в області I-IV класу небезпеки).

Станом на 01.01.2016 р. на Полтавському гірничо-збагачувальному комбінаті накопичено 2,206 млрд т нетоксичних відходів розроблення кар'єру залізної руди та шламів і хвостів збагачення залізних руд. У 2015 р. для будівництва і обвалування огорожувальних дамб шламосховища, формування будівельних майданчиків, будівництва доріг використано 0,4 млн м³ розкривних скельних порід і 3,301 млн т шламів збагачення залізної руди (у 2014 р. – 2,125 млн м³ та 13,421 млн т; у 2013 р. – 1,571 млн м³ та 15,015 млн т відповідно, у 2012 р. – 1,556 млн м³ та 11,536 млн т, у 2011 р. – 1,1 млн м³ та 11,840 млн т відповідно).

Джерело: Інформація Головного управління статистики у Полтавській області

Рис. 7. Динаміка накопичених відходів I-IV класів небезпеки у м. Горішні Плавні

ПАТ «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат» експлуатує шламосховище та полігон промислових відходів в районі залізничної станції «Західна». Обсяг накопичених порід у відвалах становить 1754,683 млн т, у шламосховищі – 451,994 млн т. Пошкодження захисних дамб шламонакопичувача або його переповнення може призвести до тяжких наслідків, пов'язаних із забрудненням довкілля.

Поводження з твердими побутовими відходами в Горішніх Плавнях виконується згідно затвердженої схеми санітарного очищення міста. Відповідно до цієї схеми і погоджених графіків вивозу ТПВ проводиться щоденне санітарне очищення міста (виконавець – комунальне підприємство «СпецЕко».

В місті прийнята система збору ТПВ контейнерним способом. У багатоповерхових будинках задіяні контейнери на 120 л і 240 л. На контейнерних майданчиках встановлені контейнери 0,75 та 1,1 м³. З 2016 р. в місті встановлюються контейнери для збору великогабаритного сміття ємністю 7 м³.

У місті знаходиться один полігон твердих побутових відходів (вул. Будівельників, 59), площею майже 12 га. Обсяги збирання та складування відходів на полігоні у рік становлять приблизно 25 тис. т. Станом на 01.01.2017 р. накопичено 513 тис. т. У 2016 р. розроблено проект «Реконструкція існуючого звалища ТПВ з улаштуванням сортувальної лінії». В проекті враховано всі вимоги законодавства щодо проектування, будівництва та експлуатації полігонів побутових відходів, в тому числі передбачено встановлення сортувальної лінії, з відбором вторинної сировини та речовин для виготовлення твердого палива.

Стан зелених насаджень

Зелена зона міста представлена об'єктами загального користування (парки, сквери, лісопарки), обмеженого користування (насадження на територіях об'єктів громадського та іншого призначення), спеціального призначення (насадження вздовж вулиць та санітарно-захисні насадження). Загальна площа зелених насаджень міста становить 508,03 га (98,0 м² на одного жителя), в тому числі площа зелених насаджень загального користування 208,8 га (40,3 м² зелених насаджень на одного жителя).

Територія міста включає 2 парки, 9 скверів, які перебувають у власності територіальної громади міста, вулиці, на яких наявні зелені зони, квітники, декоративні дерева та інші об'єкти

зеленого господарства. Площа парків становить 28,7 га, скверів – 9,3 га, набережних – 8,6 га, лісопарків – 159,9 га, інших об'єктів благоустрою – 2,8 га.

У зв'язку з тим, що м. Горішні Плавні розташоване на піщаних ґрунтах, які бідні на поживні речовини, актуальною є проблема збереження родючості земель. Для покращення родючості ґрунтів та більш ефективного росту зелених насаджень потрібно завозити чорнозем, який у своєму складі має найбільшу кількість гумусу та містить велику кількість інших корисних речовин, необхідних рослинам. Важливу роль в догляді за зеленими насадженнями відіграє полив дерев, кущів, квітників і газонів.

Екологічна безпека

В безпосередньому наближенні до небезпечних промислових об'єктів чи елементів селітебної забудови міста Горішні Плавні розташовані джерела техногенної сейсмічності – Редутський гранітний кар'єр і залізорудний кар'єр Полтавського гірничозбагачувального комбінату. Максимально зареєстрована швидкість зміщення ґрунту під дією вибухових сейсмічних хвиль відповідає землетрусу інтенсивністю 6 балів за шкалою МСК-64 (5 за шкалою Ріхтера), а загальна тривалість такого вибуху може досягати 19 секунд. На території Горішньоплавнівського сейсмотехноактивного району на відстані 150 м від межі кар'єрного поля Редутського гранітного кар'єру по дну р. Дніпро пролягає нафтопродуктопровід, який належить до об'єктів підвищеної небезпеки. Характер небезпеки – забруднення основної водної артерії держави нафтопродуктами, загибель фауни і флори, позбавлення багатьох крупних міст країни основного джерела питної води. Поряд із нафтопродуктопроводом річку Дніпро перетинає високовольтна повітряна лінія електропередачі (ЛЕП). Пошкодження фундаменту крайньої берегової опори ЛЕП може призвести до падіння високовольтних дротів в річку Дніпро та ураження річкової фауни електричним струмом.

4. Аналіз відповідності цілей Стратегії регіональним екологічним цілям

Регіональні екологічні цілі для Полтавської області визначені у Стратегії розвитку Полтавської області на період до 2020 року (див. вставку 1).

Стратегія розвитку Полтавської області на період до 2020 року	Вставка 1
Стратегічна ціль 1. Розвиток людського капіталу	
<u>Операційна ціль 1.3. Створення комфортних та безпечних умов проживання населення</u>	
1.3.1. Формування ефективної системи управління твердими побутовими відходами	
1.3.2. Очищення території області від стихійних завалищ та сміття. Запобігання забрудненням від індустріальних виробництв та видобутку корисних копалин	
1.3.3. Використання місцевих українських традицій для формування серед дітей та молоді здорового патріотизму, дбайливого ставлення до довкілля	
1.3.4. Забезпечення захисту населених пунктів від підтоплення, зсувів ґрунтів та абразії берегів річок	
1.3.5. Поліпшення якості питної води та водозабезпечення споживачів	
<u>Операційна ціль 2.3. Забезпечення енергобезпеки, формування енергоефективних громадського, аграрного та промислового секторів</u>	
2.3.1. Підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами в містах та сільських населених пунктах	
2.3.2. Впровадження енергозберігаючих та енергоефективних технологій	
2.3.3. Використання місцевих видів палива та збільшення власного видобутку газу	
2.3.4. Розвиток альтернативної енергетики	
2.3.5. Диверсифікація джерел електричної енергії	
2.3.6. Створення умов для модернізації мереж енергоресурсів з метою рівного доступу до них споживачів	
2.3.7. Термомодернізація будівель та енергоефективне будівництво	
<u>Операційна ціль 2.4. Реалізація туристичного потенціалу регіону</u>	
2.4.1. Реалізація потенціалу лікувально-оздоровчого, культурно-пізнавального, спортивно-оздоровчого, бізнес та зеленого туризму	

Робоча група з СЕО провела аналіз відповідності цілей Стратегії регіональним екологічним цілям (табл. 7).

Таблиця 7. Аналіз відповідності цілей Стратегії регіональним екологічним цілям

Регіональні екологічні цілі	Стратегічні напрями Стратегії розвитку міста Горішні Плавні		
	А. Місто розвинутого експортоорієнтованого бізнесу	В. Комфортне, енергоефективне та екобезпечне місто	С. Місто відкритого креативного простору та активної громади
1. Формування ефективної системи управління твердими побутовими відходами	0	++	0
2. Запобігання забрудненням від індустріальних виробництв	0	+	0
3. Забезпечення захисту населених пунктів від підтоплення	0	+	0
4. Поліпшення якості питної води та водозабезпечення споживачів	0	++	+
5. Формування дбайливого ставлення до довкілля	+	++	++
6. Розвиток альтернативної енергетики	+	++	+
7. Підвищення ефективності управління енергетичними	0	++	+

ресурсами в містах та сільських населених пунктах			
---	--	--	--

Для оцінки відповідності цілей використовувалася п'ятибальна шкала:

++ – цілі Стратегії добре узгоджені з регіональними екологічними цілями

+ – цілі Стратегії та регіональні екологічні цілі принципово узгоджуються, проте не узгоджені в стратегії. Необхідно тісніше пов'язати цілі на наступних етапах планування або на рівні заходів

0 – цілі Стратегії та регіональні екологічні цілі нейтральні по відношенню одні до одних

- – цілі Стратегії та регіональні екологічні цілі не узгоджуються, але можуть бути узгоджені. В рамках наступного планування потрібні спеціальні заходи, спрямовані на узгодження цілей Стратегії та регіональних екологічних цілей

-- – цілі Стратегії та регіональні екологічні цілі принципово суперечать одні одним. Необхідні термінові заходи, сформовані на уточнення цієї цілі Стратегії

Напрямок розвитку А «Місто розвиненого експортоорієнтованого бізнесу» спрямований на розвиток бізнесу, в першу чергу, малого та середнього. Цілі цього напрямку переважно нейтральні по відношенню до регіональних екологічних цілей. Напрямок принципово узгоджується з регіональними екологічними цілями 5 і 6. Для більш повного узгодження з цими цілями в напрямку доцільно включити:

- в оперативну ціль А.1.3 – проекти з проведення тренінгів для представників МСБ з питань «зеленого» бізнесу, енергоменеджменту, альтернативної енергетики та збалансованих моделей споживання і виробництва;
- в оперативну ціль А.3.2 – 1) завдання зі забезпечення доступності інформації, яка міститься в генеральних планах, для громадськості; 2) завдання з включення в Генеральний план міста інформації про стан довкілля: території зі складними інженерними умовами (підвищена сейсмічність, підтоплення, затоплення); ділянки та санітарно-захисні зони виробничих і комунально-складських підприємств; території, що використовуються під звалища; прибережні захисні смуги річок та інших водойм; території природно-заповідного фонду та інші відомості, що становлять екологічну інформацію;
- в оперативну ціль А.3.3 – проекти з комплексної еколого-містобудівної реабілітації «браунфілдів» для поліпшення екологічного стану міста, покращення естетичних якостей міського середовища та його мікроклімату.

Напрямок розвитку В «Комфортне, енергоефективне та екобезпечне місто» спрямований на покращення екологічної ситуації в місті. Тому він добре узгоджується з регіональними екологічними цілями 1 і 4-7. Регіональна екологічна ціль 3 «Забезпечення захисту населених пунктів від підтоплення» для Горішніх Плавнів не актуальна. Для більш повного узгодження напрямку розвитку В з регіональною екологічною ціллю 3 варто включити проекти зі сприяння використанню розкритих порід для забезпечення основи доріг та виробництва будівельних матеріалів із залученням малого та середнього бізнесу.

Напрямок розвитку С «Місто відкритого креативного простору та активної громади» передбачає перетворення та покращення міського простору, а також розвиток соціальних зв'язків через спілкування та спільну діяльність. Напрямок принципово узгоджується з регіональними екологічними цілями 4, 6, 7 й добре узгоджується з ціллю 5. Для більш повного узгодження напрямку розвитку С з регіональними екологічними цілями варто підсилити еколого-освітню складову цього напрямку і включити:

- в оперативну ціль С.1.1 – проекти із запровадження в освітній процес екологічної освіти та освіти для збалансованого розвитку;
- в оперативну ціль С.1.2 – проекти з проведення екологічних конкурсів, створення екологічних гуртків, проведення екологічних фестивалів;
- в оперативну ціль С.3.1 – проекти з підтримки молодіжних екологічних ініціатив;
- в оперативну ціль С.4.3 – проект зі створення сторінки «Довкілля» на веб-сайті міської ради з метою інформування населення про екологічну ситуацію в місті.

5. Оцінка впливу Стратегії на довкілля

5.1. Можливі чинники змін антропогенного та природного характеру

Антропогенним чинником змін в місті залишається високий рівень розвитку підприємств гірничо-добувної та металургійної промисловості, діяльність яких призводить до значного забруднення довкілля.

Разом з тим, стратегічне бачення Стратегії розвитку міста орієнтоване на те, щоб зробити Горішні Плавні найчистішим промисловим містом України з високими показниками енергоефективності та енергозбереження. Тому одним з напрямів розвитку Стратегії є напрям В «Комфортне, енергоефективне та екобезпечне місто», спрямований на покращення екологічного стану території міста. Включення в Стратегію цього напрямку сприятиме в перспективі зменшенню антропогенного навантаження на довкілля.

Одним з найважливіших чинників змін природного характеру, що можуть вплинути на розвиток міста, є зміна клімату. На жаль, Стратегія не передбачає заходів, спрямованих на адаптацію до змін клімату. Разом з тим, реалізація стратегічної цілі В.2 «Енергоефективне управління міським господарством» має призвести до зменшення викидів вуглекислого газу в атмосферу.

Значним антропогенним чинником є незадовільний стан звалища твердих побутових відходів та проблема розміщення та захоронення ТПВ. Оперативна ціль В.3.1 «Створення комплексної системи поводження з ТПВ» має сприяти зменшенню ваги цього чинника.

Зменшенню скидів забруднюючих речовин у р. Дніпро та водойми міста має сприяти оперативна ціль В.3.2 «Реконструкція окремих об'єктів очисних споруд міста».

Напрямок розвитку А «Місто розвиненого експортоорієнтованого бізнесу» спрямований на створення бізнес-середовища, сприятливого для розвитку малих і середніх підприємств та для просування продукції місцевих виробників на зовнішні ринки. Цей напрямок розвитку не має призводити до негативного впливу на довкілля. Разом з тим, підготовка нових інвестиційних продуктів може призвести до зростання антропогенного навантаження на довкілля, якщо реалізація відповідної цілі (А.3.3) не враховуватиме екологічні вимоги.

На екологічну ситуацію може вплинути демографічний чинник. Тому дуже важливим є напрям розвитку С «Місто відкритого креативного простору та активної громади», спрямований на розвиток людського капіталу. Реалізація цього напрямку має призвести до зростання рівня екологічної культури жителів міста.

Значним чинником змін антропогенного характеру залишається велика кількість накопичених промислових відходів. Разом з тим, Стратегія не спрямована на збільшення чи зменшення ваги цього чинника.

5.2. Ймовірний екологічний вплив Стратегії на складові довкілля

Робоча група з СЕО здійснила експертну оцінку ймовірного впливу Стратегії на складові довкілля відповідно до контрольного переліку, наведеного в табл. 8.

Таблиця 8. Оцінка ймовірного впливу Стратегії на довкілля відповідно до контрольного переліку

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення стану
	Так	Ймовірно	Ні	
Повітря				
1. Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел			•	+
2. Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел			•	
3. Погіршення якості атмосферного повітря			•	+

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення стану
	Так	Ймовірно	Ні	
4. Появу джерел неприємних запахів			•	
5. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату			•	
Водні ресурси				
6. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води			•	
7. Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)			•	+
8. Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти			•	
9. Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню			•	
10. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод			•	+
11. Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)			•	
12. Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту			•	
13. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону			•	+
14. Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод			•	
15. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)			•	
16. Забруднення підземних водоносних горизонтів			•	+
Відходи				
17. Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів			•	+
18. Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки			•	+
19. Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки			•	+
20. Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами			•	+
21. Утворення або накопичення радіоактивних відходів			•	
Земельні ресурси				
22. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару			•	
23. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			•	+
24. Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу			•	
25. Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури			•	
26. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель			•	
27. Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями місцевих громад			•	+
Біорізноманіття та рекреаційні зони				
28. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)			•	
29. Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві			•	+
30. Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому			•	
31. Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин			•	
32. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей			•	+
33. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини			•	+
34. Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів,			•	+

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення стану
	Так	Ймовірно	Ні	
появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)				
Населення та інфраструктура				
35. Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території			•	+
36. Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі		•		
37. Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему, зміни в структурі транспортних потоків			•	+
38. Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень			•	
39. Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?			•	+
40. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей			•	
Екологічне управління та моніторинг				
41. Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки			•	+
42. Погіршення екологічного моніторингу			•	
43. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження			•	+
44. Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			•	+
Інше				
45. Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів			•	
46. Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу			•	
47. Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії			•	+
48. Суттєве порушення якості природного середовища			•	+
49. Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому			•	
50. Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей			•	

На основі експертних оцінок, представлених в табл. 9, можна зробити такі висновки щодо ймовірного впливу Стратегії на довкілля:

Вплив на атмосферне повітря. В результаті реалізації Стратегії не передбачається збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та погіршення його стану. Можливе, навіть, покращення якості атмосферного повітря внаслідок розвитку в місті велосипедного руху та запровадження енергоефективного управління міським господарством.

Вплив на водні ресурси. Стратегія не передбачає створення підприємств, діяльність яких призведе до збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води. Тому реалізація Стратегії не має призвести до погіршення стану водних ресурсів. Разом з тим, Стратегія містить оперативні цілі В.3.2 «Реконструкція окремих об'єктів очисних споруд міста» та В.3.3 «Відновлення гідрологічного режиму та берегоукріплення Дніпродзержинського водосховища і водойм міста», досягнення яких має призвести до покращення якості поверхневих вод внаслідок очищення стічних вод та до відновлення санітарного й гідрологічного режиму річки Дніпро та Паркового озера.

Відходи. Місто характеризується високим рівнем утворення і накопичення великих обсягів промислових і побутових відходів. Реалізація цілі В.3.1 «Створення комплексної системи поводження з ТПВ» має сприяти зменшенню обсягів утворення твердих побутових відходів.

Разом з тим, залишається проблемою утилізація накопичених промислових відходів IV класу небезпеки, яка в перспективі може бути вирішена внаслідок розроблення та застосування інноваційних технологій утилізації промислових відходів.

Вплив на земельні ресурси. Внаслідок реалізації Стратегії не передбачається змін у топографії або в характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози. Зменшенню вітрової та водної ерозії ґрунтів має сприяти реалізація оперативної цілі В.3.4 «Озеленення міста». Уникненню будь-яких конфліктів між цілями стратегії та цілями місцевої громади має сприяти реалізація цілі С.4.1 «Залучення громадськості до управління містом».

Вплив на біорізноманіття та рекреаційні зони. В Стратегії не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на біорізноманіття. Натомість реалізація оперативної цілі В.1.1 «Облаштування міської інфраструктури відпочинку біля водойм» має сприяти зростанню кількості та якості наявних рекреаційних можливостей та покращенню естетичних показників зон відпочинку біля водойм.

Вплив на культурну спадщину. Реалізація Стратегії не має призводити до негативного впливу на наявні об'єкти історико-культурної спадщини. Натомість реалізація оперативної цілі В.1.3 «Створення нових та просування існуючих туристичних продуктів» містить проект «Музей під відкритим небом», який передбачає створення привабливого історичного, просвітницького середовища (Археопарк Барбара).

Вплив на населення та інфраструктуру. Стратегія не передбачає появу нових ризиків для здоров'я населення області. Більше того, реалізація оперативної цілі С.2 «Здорова громада – задоволення особливих потреб» має сприяти покращенню здоров'я містян. До покращення транспортної системи має призвести реалізація оперативної цілі В.1.4 «Створення велоінфраструктури в місті».

Екологічне управління, моніторинг. Стратегія не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки, натомість передбачає покращення поведінки з відходами та підвищення енергоефективності управління міським господарством. Стратегія передбачає створення системи моніторингу та її реалізацію. Моніторинг базуватиметься на аналізі досягнення запланованих результатів з використанням визначених показників (індикаторів), серед яких є й екологічні індикатори.

Реалізація стратегічної цілі В.2 «Енергоефективне управління міським господарством» має сприяти зменшенню споживання значних обсягів палива та енергії.

Кумулятивний вплив. Ймовірність того, що реалізація Стратегії призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Таким чином, реалізація Стратегії розвитку міста Горішні Плавні не має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля. Разом з тим, реалізація багатьох оперативних цілей Стратегії може призвести до покращення екологічної ситуації в місті.

6. Рекомендації CEO

Даний розділ був сформований на основі пропозицій, наданих членами Робочої групи з проведення Стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку міста Горішні Плавні. Ці пропозиції, які наведені в табл. 9 мають бути розглянуті розробниками Стратегії та за можливістю враховані. Робочою групою запропоновано ряд проектів, реалізація яких може сприяти поліпшенню екологічної ситуації в місті.

Під час розробки Стратегії була налагоджена тісна співпраця між Робочою групою з проведення Стратегічної екологічної оцінки та розробниками Стратегії. Зокрема, частина членів РГ з CEO також входила до групи розробників Стратегії, що дозволило своєчасно передавати пропозиції, напрацьовані Робочою групою з CEO, на розгляд розробників Стратегії та врахувати їх або аргументовано відхилити.

Таблиця 9. Врахування пропозицій Робочої групи з CEO до Стратегії розвитку міста Горішні Плавні

Напрямок, ціль	Пропозиції Робочої групи	Стан врахування
Напрямок розвитку А. Місто розвиненого експортоорієнтованого бізнесу		
Стратегічна ціль А.1. Створення ефективної системи підтримки та надання послуг для бізнесу		
А.1.1. Створення інституцій підтримки бізнесу	<u>Додати завдання:</u> Сприяння розвитку екологічно дружнього малого та середнього бізнесу	Враховано
А.1.3. Забезпечення МСП кваліфікованими кадрами	<u>Додати завдання:</u> Проведення тренінгів для представників МСБ з питань «зеленого» бізнесу, енергоменеджменту, альтернативної енергетики та збалансованих моделей споживання і виробництва	Враховано
Стратегічна ціль А.3. Залучення додаткових ресурсів для розвитку МСБ		
А.3.2. Підготовка сучасної просторово-планувальної документації	<u>Включити завдання:</u> 1) із забезпечення доступності інформації, яка міститься в генеральних планах, для громадськості; 2) з включення в Генеральний план міста інформації про стан довкілля: території зі складними інженерними умовами (підвищена сейсмічність, підтоплення, затоплення); ділянки та санітарно-захисні зони виробничих і комунально-складських підприємств; території, що використовуються під звалища; прибережні захисні смуги річок та інших водойм; території природно-заповідного фонду та інші відомості, що становлять екологічну інформацію	Враховано
А.3.3. Підготовка нових інвестиційних продуктів	Замінити назву завдання 2 зі «Створення переліку та характеристики земельних ділянок «Greenfield», «Braunfield»» на «Створення переліку та характеристики земельних ділянок «Greenfield»», оскільки ділянок «Braunfield» в місті немає.	Враховано
Напрямок розвитку В «Комфортне, енергоефективне та екобезпечне місто»	Замінити назву цілі з «Комфортне та безпечне місто» на «Комфортне, енергоефективне та екобезпечне місто»	Враховано
Стратегічна ціль В.1. Розвиток туристичного та рекреаційного потенціалу міста		
В.1.4. Створення велоінфраструктури в місті	Додати оперативну ціль з такою назвою.	Враховано
Стратегічна ціль В.3. Покращення стану довкілля та безпеки міста		

В.3.2. Реконструкція окремих об'єктів очисних споруд міста	Вилучити із назви завдання 2 «Влаштування цеху механічного зневоднення осадів стічних вод і промислових шламів» слова «і промислових шламів».	Враховано
В.3.3. Відновлення гідрологічного режиму та берегоукріплення Дніпродзержинського водосховища і водойм міста	<u>Додати оперативну ціль</u> «Захист берегової лінії від надмірного розмиву й руйнування»	Враховано
В.3.4. Озеленення міста	Додати завдання «Боротьба з карантинними рослинами»	Враховано
Напрямок розвитку С. Місто відкритого креативного простору та активної громади		
Стратегічна ціль С.1. Креативний освітній та культурний простір		
С.1.1. Громадсько-активна школа – сучасний інформаційно-навчальний простір	<u>Додати завдання:</u> Запровадження в освітній процес екологічної освіти та освіти для збалансованого розвитку <u>Додати завдання:</u> Розроблення програми екологічної освіти для навчальних закладів міста	Враховано
С.1.2. Створення Арт-простору для реалізації творчих проєктів	<u>Додати завдання:</u> Проведення екологічних конкурсів, створення екологічних гуртків, проведення екологічних фестивалів	Враховано
Стратегічна ціль С.3. Громада молодіжного самоуправління та розвитку		
С.3.1. Створення молодіжного самоуправління	<u>Додати завдання:</u> «Підтримка молодіжних екологічних ініціатив»	Враховано
Стратегічна ціль С.4. Відкрита громада – ефективне врядування		
С.4.1. Залучення громадськості до управління містом	<u>Додати завдання:</u> 1) Підвищити рівень обізнаності керівників підприємств і жителів міста з питань охорони довкілля та екологічної безпеки 2) Створити систему залучення жителів міста до розв'язання екологічних проблем 3) Організувати та проводити природоохоронні акції	Враховано
С.4.3. Електронне врядування	Додати завдання: Створення сторінки «Довкілля» на веб-сайті міської ради з метою інформування населення про екологічну ситуацію в місті	Враховано

7. Організація моніторингу фактичного впливу Стратегії на довкілля

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження Стратегії. Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час реалізації Стратегії, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості. Протокол про СЕО встановлює необхідність здійснення моніторингу значного впливу на довкілля, у тому числі здоров'я населення, від реалізації затвердженого плану або програми (ст. 12). Результати моніторингу мають бути доведені до відома природоохоронних органів і органів охорони здоров'я, а також громадськості.

Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію плану або програми;
- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;
- перевірки того, що план або програма виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Організація моніторингу вимагає визначення того, хто повинен здійснювати моніторинг, хто повинен забезпечувати доступ до результатів, що має бути предметом моніторингу, яка інформація повинна оприлюднюватися (безпосередні дані вимірювань або результати їх аналізу), де слід здійснювати моніторинг, з якою періодичністю й протягом якого часу, коли слід оприлюднити результати, які методи моніторингу та поширення інформації слід використовувати.

Для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи або вони мають бути спеціально удосконалені для цілей СЕО.

Для організації моніторингу у Стратегії пропонується створити Комітет з управління впровадженням. До складу Комітету мають входити представники органу місцевого самоврядування, громадськості і бізнесу (міський голова та його заступники, керівники управлінь і відділів міськвиконкому, приватні підприємці, представники об'єднань громадян).

Підсумки моніторингу підводяться один раз на півроку у вигляді піврічних звітів.

Фіксуються та аналізуються: а) ступінь виконання кожного завдання проектах; б) невиконані завдання, причини відхилення, пропозиції; в) дані за індикаторами, що відображають результат реалізації проектів; г) оцінка потреб у фінансуванні; д) пропозиції щодо вдосконалення діючої системи моніторингу.

Моніторинг базується на розгляді обмеженого числа відібраних показників (індикаторів) за кожним зі стратегічних напрямів і аналізі досягнення запланованих результатів. Система запропонованих в Стратегії індикаторів включає еколого-економічні та екологічні індикатори:

- економія бюджетних коштів в результаті впровадження енергоефективних заходів;
- економія енергетичних ресурсів в результаті впровадження енергоефективних заходів;
- обсяги коштів МТД, кредитів, інвестиційних ресурсів фінансових установ в проекти енергоефективності, залучені містом;
- обсяги коштів залучених населенням в рамках «теплих кредитів»;
- зменшення / збільшення обсягів викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря стаціонарними та пересувними джерелами забруднення;
- обсяг фінансування заходів з охорони навколишнього природного середовища;
- кількість осіб, залучених до заходів з екологічної освіти.

Кількість екологічних індикаторів можна розширити шляхом використання таких індикаторів, для яких є моніторингові дані (див. табл. 10).

Таблиця 10. Екологічні індикатори для моніторингу виконання Стратегії

№	Індикатор
Забруднення повітря	
1.	Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних і пересувних джерел
2.	Викиди найпоширеніших забруднюючих речовин (оксид вуглецю, пил, діоксиди азоту та сірки) в атмосферне повітря
3.	Індекс забруднення атмосфери
Водні ресурси	
4.	Обсяги забору та використання свіжої води
5.	Обсяги скидання зворотних вод у водні об'єкти
6.	Обсяги скидання очищених і недостатньо очищених зворотних вод у водні об'єкти
7.	Якість води у р. Дніпро і малих річках
Озеленення	
8.	Рівень озеленення території міста
Енергетика	
9.	Споживання енергоресурсів установами комунальної власності
10.	Споживання енергоресурсів населенням на 1 тис. мешканців
Відходи	
11.	Обсяги утворення ТПВ на території міста
12.	Обсяги утворення промислових відходів на території міста
13.	Обсяги утилізованих промислових відходів
14.	Обсяги накопичених промислових відходів
Здоров'я населення	
15.	Рівень захворюваності населення міста
16.	Кількість новоутворень у жителів міста

8. Висновки

1. Стратегія розвитку міста Горішні Плавні базується на принципі збалансованого розвитку, оскільки стратегічні напрями розвитку міста, визначені в Стратегії, охоплюють економічну, екологічну й соціальну складові розвитку.
 2. Особливістю міста є функціонування гірничодобувної промисловості, при чому видобуток здійснюється відкритим способом, що передбачає накопичення відходів, захаращення земельних ділянок. Високий рівень розвитку промисловості призводить до значного техногенного навантаження на довкілля міста, що спричиняє забруднення повітряного та водного басейнів, земельних ресурсів, негативно впливає на здоров'я населення.
 3. Аналіз тенденцій змін стану довкілля в місті вказує на стабілізацію обсягів викидів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел і зростання викидів від пересувних джерел, зростання забору свіжої води та скидів зворотних вод, стабілізацію обсягів утворення й утилізації відходів. Разом з тим, загальні обсяги накопичених відходів I-IV класів небезпеки продовжують неухильно зростати, що пов'язано з діяльністю ПрАТ «Полтавській гірничо-збагачувальний комбінат».
 4. Стратегія в цілому спрямована на зменшення техногенного впливу на довкілля. Цілі Стратегії узгоджуються з регіональними екологічними цілями, визначеними в «Стратегії розвитку Полтавської області на період до 2020 року».
 5. Основним антропогенним чинником змін в місті залишається високий рівень розвитку підприємств гірничодобувної та металургійної промисловості. Значним антропогенним чинником є незадовільний стан звалища твердих побутових відходів і проблема розміщення й захоронення ТПВ.
 6. Реалізація Стратегії розвитку міста Горішні Плавні не має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля. Разом з тим, реалізація багатьох оперативних цілей Стратегії може призвести до покращення екологічної ситуації в місті.
 7. Ймовірність того, що реалізація Стратегії призведе до таких можливих негативних впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.
 8. Моніторинг екологічних індикаторів ефективності впровадження Стратегії є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме Стратегія, а також необхідною передумовою забезпечення збалансованості розвитку міста. Необхідно передбачити регулярність збору моніторингових даних за визначеними індикаторами та їх постійний аналіз для врахування під час прийняття рішень щодо планування розвитку у майбутньому.
- З огляду на зазначене можна стверджувати, що в цілому розроблення Стратегії розвитку міста Горішні Плавні було проведено з урахуванням ймовірних впливів на довкілля та з прагненням їх мінімізації. Реалізація Стратегії за умови дотримання екологічних вимог має сприяти зменшенню антропогенного навантаження на довкілля. Поєднання зусиль, спрямованих на заохочення підприємництва та покращення освітнього й культурного простору, із зусиллями, спрямованими на екобезпечний розвиток, забезпечуватиме в місті Горішні Плавні покращення стану довкілля та досягнення високих показників енергоефективності й енергозбереження.

9. Список використаних джерел

1. Довкілля Полтавщини. Монографія / За загальною редакцією Голика Ю.С., Ілляш О.Е. – Полтава: Копі-центр, 2014. – 256 с.
2. Екологічний паспорт Полтавської області (2015 рік). – 2016. – 138 с.
3. Інформація Головного управління статистики у Полтавській області (за 2015 рік).
4. Карамушка В.І. Екологічна збалансованість стратегічних ініціатив і проектів (інтегрування довкільних аспектів у стратегічне планування та проекту діяльність): практичний посіб. / В.І. Карамушка. – К.: К.І.С., 2012. – 138 с.
5. Марушевський Г.Б. Стратегічна екологічна оцінка: методичний посіб. / Г.Б. Марушевський. – К: Проект РЕОП, 2015. – 95 с.
6. План дій сталого енергетичного розвитку міста Комсомольськ на період до 2025 року. – [Ел. ресурс] – Режим доступу: mysovenant.eumayors.eu/docs/seap/20913_1449425864.pdf
7. Програма охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки в місті Комсомольську на 2016-2020 роки
8. Програма охорони тваринного світу та регулювання чисельності бродячих тварин в м. Комсомольську на 2015-2020 роки
9. Програма поводження з твердими побутовими відходами в м. Горішні Плавні на 2017-2021 роки (проект)
10. Програма розвитку та збереження зелених насаджень у м. Комсомольську на 2016-2017 роки
11. Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_b99
12. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Полтавській області у 2015 році. – Полтава: Полтавська обласна державна адміністрація, Департамент екології та природних ресурсів, 2016. – 170 с.
13. Стратегія розвитку Полтавської області на період до 2020 року. – Полтава: Полтавська обласна рада, Полтавська обласна державна адміністрація, 2014. – 131 с.
14. Хотулева М.В. Стратегическая экологическая оценка для развития регионального и муниципального планирования: пособие для практиков / [М.В. Хотулева, Е.В. Пивцакова, В.Н. Виниченко и др.]. – М.: Эколайн, 2006. – 61 с.

10. Список учасників Робочої групи зі стратегічної екологічної оцінки

№ з/п	ПІБ	Посада
1.	Чуприна Олександр Анатолійович	Перший заступник міського голови з питань діяльності виконавчих органів Горішньоплавнівської міської ради
2.	Овчиннікова Ольга Віталіївна	Директор департаменту економічного розвитку та ресурсів виконкому Горішньоплавнівської міської ради, муніципальний координатор проекту ПРОМІС
3.	Марушевський Геннадій Борисович	Консультант проекту ПРОМІС з питань охорони довкілля
4.	Ковпак Юрій Васильович	Начальник управління охорони здоров'я Горішньоплавнівської міської ради
5.	М'якінін Віталій Олегович	Генеральний директор громадської організації «Пульс Країни»
6.	Чернушиц Ірина Анатоліївна	Завідувач сектору екології та озеленення міста, департамент житлово-комунального господарства Горішньоплавнівської міської ради
7.	Замковий Віталій Іванович	Голова міської громадської організації екологічної асоціації «Зелений світ»
8.	Кочубей Олександр Іванович	Начальник відділу екології ПрАТ «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат»
9.	Скиба Діана Валеріївна	Начальник лабораторії ПрАТ «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат»
10.	Завійська Мар'яна Богданівна	Консультант Фонду ім. Гайнріха Бюлля в Україні
11.	Бойко Наталія Іванівна	Консультант зі стратегічного планування проекту ПРОМІС
12.	Голік Юрій Степанович	Професор, завідувач кафедри екології Полтавського НТУ ім. Ю. Кондратюка, генеральний директор науково-технічного центру Полтавського відділення інженерної академії України
13.	Круглова Антоніна Валеріївна	Голова ГО «Перспект»